

Nove pesmi

Lojze
Krakar

PACEM
IN TERRIS

NA SMRT bolan
je neki preprosti italijanski kmet
napisal pesem
o jasnem nébu.
Pela je o sinjem nébu nad zemljo,
čista kakor devica
na dan poroke.
Odkril se je Homer, ker je bila njena misel
mlajša od njegove,
prisluhnil ji je David, sklonjen nad citrami,
in Tizianu se je ustavil čopič,
kajti pesem je bila bela kot prsi dekleta,
ki še ni rodilo človeka.
Toda nekdo jo je slišal in nesel
po rimskih ulicah
in potem po svetu.
In ko je tako létala po svetu,
jo je dobil v uho neki prvi
in potem neki drugi lopov
in na samem koncu
še plačani revolucionarji,
ki so naredili iz nje popevko.

Zdaj jo mrmrajo po vseh frajgajstovskih shodnicah,
 brundajo jo generali in huligani
 in lajnajo anciens combattants.
 S Pacem in terris se dá imenitno uspravati naivne in lačne,
 s Pacem in terris lahko napišete balet za televizijo,
 v katerem nastopajo belonoge atomske konice
 in nekega dne bomo umrli s pesmijo
 Pacem in terris na ustih.
 Škoda, da ni nihče dojel,
 kaj je hotel povedati na smrtni postelji
 tisti dobrodušni
 italijanski kmet
 s tem PACEM IN TERRIS . . .

POLNOČ

Ženi Mari

Polnoč je –00–. Ljudje pospijo,
 ko v meni okence srcá se odpre
 in slišim, da uglasbljam melodijo
 za vsakogar, ki zdaj kjerkoli umrè . . .

Bila si draga mi v vseh tèmnih časih,
 ko skozme je ognjen tajfun divjal,
 ne béži preč – rad bi po svètlih lásih
 še enkrat te pobožal in zaspal.

Da bi na harfe reber zaigrale
 ti moje roke, zbori angelski
 pa bi zapeli nama zadnji Ave,
 dišeč, kot so pomladni nageljni.

Opolnoči prastari bi menihi
 zbudili se, sklonili sive glave
 pred Njim – in naju bi v molitvi tihi
 pospremili v izseljene daljave.

V kraljestvo ugaslih zvezd, sonc in kométov,
 ki padajo kot solze v mrzlo krsto,
 ko se človeške sanje brez obéтов
 postavljajo v neskončno smrtno vrsto.

Bogvé, bo nama nosil krizantéme
na grob še kak menih? Kdo bo za nama
prišel na vrsto? V večne, črne, néme
zidove groba bova zrla sama . . .

In pela bova tiste melodije,
ki jih uglasbljam za vse verne duše
zdaj v tem polnočnem miru, ko mi sije
komet v srcé – kaj rastlo bo iz ruše

spomladi nama: nagelj, ostri trni,
osat, koprive ali vinski trti?
Ne veva več . . . Saj naši časi črni
zvoné že svetu k rdeči maši smrti . . .

POSLANICA
ZALJUBLJENCEM

Danes je vaš ves širni svet,
lune je že za tri četrtine –
smrečje škriplje čez most in spet
veter pomladni je sredi divjine.

Koliko zvezd se je že utrnilo!
Kakor kresnička mesec vas gleda.
Vrzíte mu cvet kot poročno vabilo!
Več kot zlató je človeška beseda . . .

POLJSKA
JESEN

V gozdovih rzeszowskih* pojó
rjave medvedje žene
in kakor najlepše zlató
so lipe sinje-rumene.

Zdaj čas je ženitve risov,
pogrnen je z belim prtiček
na mizah – zdaj pride Božiček
in svètli led s streh bo visel.

In pel bo božične kolende
zbor lipovih listov, na snegu
polnočnica bo in iz bedne
vasi se bo dvigal glas k nebu.

Pradavni Miklavž bo hodil
ponoči pobirat orehe,
za sabo bo srne vodil,
tlačanom odpuščal grehe
za upore graščakom, otrokom
bo v coklice déval orehe,
in hitro bo v košu nanosil
snegà na vse slamnate strehe.

Mordà je to moje predzadnje
romanje skozi divjine
v neko noč, ki naj v njej gladovanje
za kruhom božičnim ne mine,

ne mine temà, ki jo nosim
v očeh skoz življenja puščave –
lè to še Nevidnega prosim,
naj vkup z mano glad pogine

v brezdanjem breznu ozvezdja
in božič naj praznik ostane,
naj nosi še dalje koline
Miklavž v mrzla vrabčja gnezda . . .

* Jugovzhodna Poljska

JESENSKE VRTNICE Vrtnica je zadnja škrlatna črka
v zakoniku smrti, napisanem v pradavnini,
prej, ko se je človek začel učiti
sončno abecedo neminljivosti.
Učil sem se jo od jutra do večera
kot babilonski jezik – in zdaj vem na pamet
edino to, kje je na zemljevidu
mesto smrti in mesto vstajenja.

Vrtnice več ne naznanjajo pomladi,
zdaaj oznanjajo konec, če znaš še prebrati
Jeremijeve psalme o trpljenju
in Petrovo pričevanje o Vstajenju.

POMLAD Pomladno sonce vabi iz zemlje travo,
a v meni že srce vení, trohni,
kot nepovabljeno na ptičjo svatbo
v temini pije trpke solze očí.

Z medvedjimi mladiči v temnem Rógu
k medvedki hodim, da se nadojim
in v njeni jami zimo prečemim,
doklèr ne najdem gnezda spet pri Bógu.

Zakaj sèm hodim? Kam korak naj gre,
kje naj drugje dobim dosmrtno gnezdo,
saj vprašal sem že luno in vsako zvezdo
pa so mi vse odgovorile: ne!

Vsevidni, mar ne vidim več poti?
Saj zdi se, da v tem Rógu ni ne trave,
le v Kósovu cveti iz prstí krvave
rdeči bóžur, ki ga v Rógu ni . . .

VIGILJA 1938 Takrat je s kabilom iz brinja
moj ded stal na pragu pred hišo
in pel skupaj z biseri iz inja
hozáno, ki je nisem še slišal:

»Poglej, ta moj vnuk že enak je
v uboščini Njemu, ki pride,
saj meni (kot Tebi Sin) drag je
ta fant, ki očeta je videl

šelè, ko sem vodil ga lani
domov po sredpostnem pogrèbu
in rekel mu: peljem te k mami,
tvoj oče, poglej, je na nébu,

ga vidiš – za soncem se skriva?
 Ko mesec bo vžsel, bo že bliže.
 In v noči božični – reciva –
 prišel bo spet k nama sèm niže,

vse niže in bliže, jaz prvi
 bom splezal po lestvi visoko,
 vzel s sabo te, a on se po vrvi
 bo spuščal, prijel te za roko
 in rekel ti: naj ne skrbi te,
 kaj jedel in pil boš, glej ptice,
 ne sejejo, a vendar so site
 vsak božič božične potice . . . »

In oče moj res je prihajal
 vsak božič dol k meni in dédu
 in ded me je z mirom obdarjal,
 do hipa, ko v sanjah sem zvédel,
 da odšel je . . . Prišel je na vrsto,
 ki zdaj tudi jaz čakam nanjo.
 Ne vem, če mi kdo teše krsto,
 čeprav že zvoní in že sanjam
 o nekih brezkončnih božičih
 vkup z dedom, očetom in mámo,
 o máni v puščavi in ptičih,
 ki pojejo večno hozáno . . .

Vigilija, 1988

25. 12. 1988 (ob drugi uri popolnoči)

Nocoj se je čas ustavil.

V brezčasju rómam po poti
 v neznano . . . na pot sem se odpravil
 v vsemirja, se v sanjah zalótil

nenadno, da moram obstati,
 se spraviti s sabo, zajeti
 vso sapo, vse krivo zravnati,
 zbuditi se in prebedeti

do bogvé katere zarje,
 ko vrnem se k zemskemu planetu
 pokupit za zadnje denarje
 vsaj kruh za na ónem svetu ...

Pavle
 Zidar

Les

Pogostoma me je poleti zaneslo
 v tesni Posočja.

V teh pepelnato sivih vzpetinah
 in školjčnih dolinah je nekaj telesno
 čustvenega in žensko milega; čeprav
 je vse iz skalne gostote, prisluskujo-
 če vetrovom, in iz zasušenih, koša-
 tih mahov, drevesnatih grbavcev,
 sproti prožečih se melišč, obrobje-
 nih s sladko dišečim, črnim borovim
 ruševjem, si biti tu – v tem času
 – kakor da si docela gol in še ves

dvojnostno spolen v postelji s kom.

Nadvse rad sem prihajal sèm zaradi prijateljice Ane Selinko, nekdanje sošolke, *ki me je imela rada, pa ne tako, kakor se po navadi o tem misli, ampak drugače, povsem drugače*, čeprav sem kasneje, žal, hočeš nočeš moral okusiti, da me je imela rada samo tako, kakor se o tem dobessedno in vedno misli.

Nenazadnje pa me je poleg Ane ujelo še tukajšnje nepregreto poletje iz gostega zlatega prediva, ki je v vsako mrakobno uho soteske pokukalo kot sijaj sveče, da se je siva ploskev previsne skale karmezinasto zaiskrila in, prečudno, dala od sebe zvoke, podobne kozjemu meketu.

Tudi večeri v teh skalnato oljčnih tesnih so bili podobni jutranjemu nastopu svetlobe, le da so bili vedno zakisani z očetno rdečo zarjo.

Dogajalo se je, pa ne vedno, da se mi je stožilo po morju, po krvavo rdeči in zlati progi, ki je v hlipljajih drhtela proti Miramaru. Pogrešal pa sem tudi fantastične zelene lasulje pini, gladke kakor senčnik. V njihovih iglicah je žarela bleščeča strast okroglih pogledov, kakršne imajo vedno le golobi.

Z Ano Selinko sva se spoznala v strašnih, lačnih in nadvse odurnih petdesetih letih na ljubljanskem učiteljsiču. Bila je kot vsa dekleta njene